

TRƯỜNG ĐẠI HỌC VĂN HOÁ HÀ NỘI
KHOA QUẢN LÝ VĂN HOÁ NGHỆ THUẬT

ĐINH THỊ TRANG

**XÂY DỰNG ĐỜI SỐNG VĂN HÓA CƠ SỞ
TẠI HUYỆN LÝ NHÂN - TỈNH HÀ NAM**

KHOÁ LUẬN TỐT NGHIỆP
NGÀNH QUẢN LÝ VĂN HÓA

Người hướng dẫn khoa học: PGS.TS. NGUYỄN VĂN CẦN

HÀ NỘI - 2014

LỜI CẢM ƠN

Khóa luận này là kết quả của những ngày tháng học tập và rèn luyện tại trường Đại học Văn hóa Hà Nội với sự dạy dỗ, chỉ bảo tận tình của các thầy, cô giáo trong khoa Quản lý Văn hóa-Nghệ thuật.

Em xin được gửi lời cảm ơn chân thành nhất tới các thầy, cô giáo Khoa Quản lý Văn hóa-Nghệ thuật và các cô, chú phòng Văn hóa thông tin huyện Lý Nhân – tỉnh Hà Nam đã tận tình giúp đỡ em trong quá trình thực địa và tìm tài liệu để hoàn thành khóa luận này.

Đặc biệt, em xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc nhất tới **PGS.TS. Nguyễn Văn Cần**, người đã tận tình dìu dắt, chỉ bảo và định hướng cho em trong việc chọn đề tài cũng như hướng dẫn cho em từng trang bản thảo đầu tiên để khóa luận này được hoàn thiện.

Em xin chân thành cảm ơn!

Hà Nội, Tháng 5 năm 2014

Sinh viên

Đinh Thị Trang

MỤC LỤC

LỜI CẢM ƠN	
DANH MỤC VIẾT TẮT	3
MỞ ĐẦU	5
Chương 1: KHÁI QUÁT VỀ HUYỆN LÝ NHÂN VÀ VAI TRÒ XÂY DỰNG ĐỜI SỐNG VĂN HÓA CƠ SỞ HUYỆN LÝ NHÂN – TỈNH HÀ NAM.....	10
1.1. Khái quát về huyện Lý Nhân	10
1.1.1. Điều kiện tự nhiên, dân cư.....	10
1.1.2. Đặc điểm kinh tế, văn hóa- xã hội.....	11
1.2. Vai trò xây dựng đời sống văn hóa cơ sở đối với sự phát triển của huyện.....	15
1.2.1. Một số khái niệm liên quan	15
1.2.2. Vai trò của xây dựng đời sống văn hóa cơ sở	23
Chương 2: THỰC TRẠNG XÂY DỰNG ĐỜI SỐNG VĂN HÓA TẠI HUYỆN LÝ NHÂN TỈNH HÀ NAM	28
2.1. Ban chỉ đạo, văn bản và cơ sở vật chất phục vụ xây dựng đời sống văn hóa cơ sở.....	28
2.1.1. Ban chỉ đạo	28
2.1.2. Đội ngũ cán bộ.....	29
2.1.3. Văn bản.....	31
2.1.4. Cơ sở vật chất kĩ thuật phục vụ xây dựng đời sống văn hóa.....	33
2.2. Các hoạt động xây dựng đời sống văn hóa cơ sở tiêu biểu ở huyện Lý Nhân	34
2.2.1. Xây dựng nếp sống văn hóa.....	34
2.2.2. Xây dựng gia đình văn hóa.....	39
2.2.3. Xây dựng làng văn hóa.....	42
2.2.4. Xây dựng đơn vị văn hóa.....	44

Chương 3: NHẬN XÉT VÀ GIẢI PHÁP NÂNG CAO HIỆU QUẢ XÂY DỰNG ĐỜI SỐNG VĂN HÓA Ở HUYỆN LÝ NHÂN.....	50
3.1. Nhận xét.....	50
3.1.1. Ưu điểm	50
3.1.2. Hạn chế	52
3.1.3. Nguyên nhân	53
3.1.4. Một số kinh nghiệm rút ra	55
3.2. Phương hướng và giải pháp nâng cao hiệu quả xây dựng đời sống văn hóa cơ sở của huyện trong thời gian tới.....	56
3.2.1. Phương hướng.....	56
3.2.2. Một số nhóm giải pháp	58
KẾT LUẬN	69
DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	71
PHỤ LỤC.....	73

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Văn hóa giữ vị trí rất quan trọng trong đời sống xã hội. Văn hóa tác động đến hầu hết các lĩnh vực của đời sống, quyết định đến giáo dục nhân cách, bồi dưỡng đạo đức, phẩm chất tình cảm, năng lực thẩm mỹ, thỏa mãn các nhu cầu tinh thần cho con người. Văn hóa góp phần quan trọng cho phát triển kinh tế, đặc biệt trong quá trình gia nhập thị trường quốc tế của Việt Nam. Trong sự nghiệp đó thì kinh tế là trọng tâm “*Văn hóa là nền tảng tinh thần của xã hội, vừa là mục tiêu vừa là động lực thúc đẩy kinh tế - xã hội*”. Góp phần vào sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc. Nhận thức đúng vai trò, vị trí của công tác văn hóa sẽ là điều kiện để nền văn hóa trở thành nền tảng.

Đời sống văn hóa là một bộ phận của đời sống xã hội. Đời sống văn hóa của một dân tộc, một cộng đồng đó trong tiến trình lịch sử xã hội. Phát triển đời sống văn hóa không những đáp ứng nhu cầu tinh thần của đời sống xã hội, mà còn là động lực thúc đẩy sự phát triển của xã hội.

Ngay từ Nghị quyết Hội nghị 5(khoá VIII), Đảng ta đã khẳng định đây là một nhiệm vụ của cách mạng tư tưởng văn hóa..., cần phải đưa văn hóa thâm nhập vào cuộc sống hằng ngày của nhân dân. Đến Nghị quyết Đại hội Đảng lần thứ X, quan điểm đó được nhấn mạnh: “*Tiếp tục phát triển sâu rộng và nâng cao chất lượng nền văn hóa tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc, phát triển văn hóa gắn kết chặt chẽ và đồng bộ hơn với phát triển kinh tế - xã hội, làm cho văn hóa thấm sâu vào mọi lĩnh vực của đời sống xã hội*”. Phát triển đời sống văn hóa có ý nghĩa chiến lược đối với sự nghiệp xây dựng nền văn hóa tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc, đáp ứng yêu cầu phát triển đất nước trong giai đoạn mới.

Trong việc đánh giá 10 năm thực hiện Nghị quyết TW 5(khoá VIII) của Đảng ngày 25 tháng 6 năm 2008, tại Học viện Chính trị- Hành chính Quốc gia Hồ Chí Minh đã diễn ra Hội thảo “Xây dựng và phát triển nền văn

hóa Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc”. Kết quả và những vấn đề đặt ra như một sự nhìn lại của các nhà khoa học, các nhà quản lý đầu ngành văn hóa về quá trình thực hiện Nghị quyết. Hội thảo đã nghe nhiều ý kiến của các nhà khoa học, các Giáo sư, Phó Giáo sư, Tiến sĩ. Theo PGS-TS Hồng Vinh (nguyên phó trưởng ban Tư tưởng- văn hóa TW) cho rằng: “Nghị quyết đã cụ thể hóa được phong trào “TĐĐKXDĐSVH” , tạo sự ổn định chính trị- xã hội, sức mạnh đại đoàn kết dân tộc được tăng cường, thông qua việc tổ chức khơi gợi và làm sống lại những nét văn hóa độc đáo của cộng đồng dân tộc tạo động lực tinh thần mới để phát triển hội nhập...”; “Bên cạnh đó, quá trình thực hiện còn tồn tại yếu kém như: Nghị quyết chưa thấm sâu vào mọi mặt đời sống xã hội, sự chỉ đạo của các cấp còn chưa sâu sát; nhất là nhận thức và tư tưởng ở không ít nơi, ít bộ phận còn lệch lạc, chưa có chuyển biến tích cực....”.

Lý Nhân là một huyện nông nghiệp của tỉnh Hà Nam, có diện tích rộng, giàu truyền thống lịch sử. Trong thời kỳ đổi mới, hội nhập quốc tế của đất nước Lý Nhân cũng đang từng bước chuyển mình theo hướng công nghiệp hóa, hiện đại hóa. Dưới tác động của công nghiệp hóa hiện đại hóa theo cơ chế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa xuất hiện những thời cơ thuận lợi và thách thức đan xen, cả những mặt tiêu cực hạn chế. Đặc biệt trên lĩnh vực văn hóa thì vấn đề về đạo đức, lối sống, nếp sống, phong tục tập quán, văn hóa truyền thống tốt đẹp có nguy cơ bị biến dạng.

Từ những lý do trên tôi chọn vấn đề nghiên cứu : **“Xây dựng đời sống văn hóa cơ sở tại huyện Lý Nhân tỉnh Hà Nam”** làm đề tài tốt nghiệp cử nhân chuyên ngành Quản lý văn hóa của Trường Đại học Văn hóa Hà Nội.

2. Tình hình nghiên cứu của đề tài

Xây dựng đời sống văn hóa ở nước ta là một trong những vấn đề thu hút các nhà lãnh đạo, quản lý đất nước và nhiều nhà khoa học. Liên quan đến vấn đề nghiên cứu của đề tài có thể khái quát như sau:

Trước hết, đó là những định hướng quan trọng của Đảng ta về xây dựng nền văn hóa tiên tiến đậm đà bản sắc dân tộc; về xây dựng đời sống văn hóa; sự triển khai thành phong trào, tổng kết đánh giá xây dựng đời sống văn hóa ở các cộng đồng dân cư trong hơn một thập kỷ qua.

Về nghiên cứu khoa học:

GS. TS Hoàng Vinh với công trình: *“Mấy vấn đề lý luận và thực tiễn xây dựng văn hóa ở nước ta hiện nay”*, Viện Văn hóa, Nxb Văn hóa Thông tin Hà Nội(1999); GS.TS Trần Văn Bính và các tác giả với cuốn: *“Giáo trình lý luận văn hóa và đường lối văn hóa của Đảng”*, Nxb Chính trị Quốc gia (2000); PGS.TS Đỗ Đình Hằng và các tác giả với cuốn: *“Lý luận văn hóa và đường lối văn hóa của Đảng”*, Nxb chính trị Quốc gia(2007); PGS.TS Phạm Duy Đức và các tác giả trong cuốn *“Phát triển Văn hóa Việt Nam giai đoạn 2011-2020 xu hướng và giải pháp”*, Nxb Chính trị Quốc gia(2010),...

Bên cạnh đó, có một số cuốn sách và công trình khoa học đề cập đến vấn đề văn hóa và xây dựng đời sống văn hóa cơ sở như: Cuốn *“Xây dựng đời sống văn hóa ở cơ sở”* của Viện Văn hóa- Bộ Văn hóa, Nxb Văn hóa Hà Nội(1984); Cuốn *“Hỏi và đáp về phong trào toàn dân đoàn kết xây dựng đời sống văn hóa”* của Ban chỉ đạo phong trào “TDĐKXDĐSVH” Trung ương(2000); Cuốn *“Xây dựng tư tưởng, đạo đức lối sống và đời sống văn hóa ở Thủ đô Hà Nội”* của TS.Nguyễn Viết Chức và các tác giả, Viện văn hóa và Nxb Văn hóa thông tin(2001)...

Có thể khái quát tình hình nghiên cứu liên quan trên đây ở các phương diện:

Thứ nhất, những định hướng quan trọng của Đảng, chính sách của Nhà nước đối với phát triển văn hóa và xây dựng đời sống văn hóa, thể hiện đặc biệt tại Nghị quyết TW5 (khóa VIII) và các Nghị quyết tại các Đại hội từ Đại

hội VI đến Đại hội XI. Quan niệm về văn hóa và các lĩnh vực của văn hóa trong đời sống xã hội được xác định . Xây dựng đời sống văn hóa không những là chủ trương, mà trở thành phong trào xã hội quan trọng.

Thứ hai, những công trình nghiên cứu đã góp phần làm rõ quan niệm về văn hóa và xây dựng đời sống văn hóa cả về lý luận và thực tiễn khá hệ thống. Nhiều nghiên cứu đã đề cập tới vấn đề chung của đời sống văn hóa cũng như việc xây dựng đời sống văn hóa ở cơ sở về diện mạo, nội dung, nhiệm vụ, nguyên tắc , phương châm, giải phápcủa xây dựng đời sống văn hóa.

Thứ ba, thực tế cho thấy từ chủ trương, chính sách của Đảng và Nhà nước đến những nghiên cứu trên, chưa có sự bao quát nội hàm, nhiệm vụ xây dựng đời sống văn hóa đối với từng không gian cụ thể, hay đối với một số lĩnh vực đặc thù trong đời sống xã hội ở nước ta hiện nay.

Tuy có rất nhiều công trình nghiên cứu về đề tài này nhưng chưa có công trình nào khảo sát về huyện Lý Nhân- tỉnh Hà Nam.

3. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu

Mục đích: Đề tài khảo sát, đánh giá thực trạng đời sống văn hóa ở huyện Lý Nhân từ 1998 đến nay, từ đó đề xuất một số giải pháp nhằm nâng cao hiệu quả xây dựng đời sống văn hóa ở huyện trong thời gian tới.

Nhiệm vụ:

- Khảo sát diện mạo về huyện Lý Nhân- tỉnh Hà Nam.
- Khái quát thực trạng xây dựng đời sống văn hóa ở huyện Lý Nhân- tỉnh Hà Nam.
- Đề xuất những giải pháp để nâng cao hiệu quả xây dựng đời sống văn hóa của huyện Lý Nhân.

4. Đối tượng nghiên cứu

Đối tượng nghiên cứu: hoạt động xây dựng đời sống văn hóa huyện Lý Nhân, tỉnh Hà Nam.

Phạm vi nghiên cứu:

Không gian: khảo sát xây dựng đời sống văn hóa cơ sở tại các xã, thị trấn của huyện Lý Nhân, tỉnh Hà Nam.

Thời gian: bài viết nghiên cứu về hoạt động xây dựng đời sống văn hóa cơ sở huyện Lý Nhân từ khi có Nghị quyết Hội nghị Trung ương 5 (khóa VIII) 1998.

5. Phương pháp nghiên cứu

Phương pháp nghiên cứu: điền dã dân tộc học, phương pháp phân tích-tổng hợp, thống kê – so sánh ... Nghiên cứu, đánh giá, tìm hiểu sự tiếp biến chọn lọc (mới và cũ), hay lưu truyền các vốn văn hóa cổ về các phong tục, tập quán, văn hóa sinh hoạt của cá nhân, các dòng tộc, họ tộc của cả cộng đồng dân cư đến các lễ hội dân gian vùng miền, các hội lễ và lễ hội cấp địa phương.

6. Bố cục:

Ngoài phần mở đầu và phần kết luận, danh mục tài liệu tham khảo và phụ lục, bài viết được trình bày trong 3 chương:

Chương 1: Khái quát về huyện Lý Nhân và vai trò xây dựng đời sống văn hóa cơ sở đối với sự phát triển của huyện.

Chương 2: Thực trạng xây dựng đời sống văn hóa tại huyện Lý Nhân - tỉnh Hà Nam.

Chương 3: Nhận xét và giải pháp nâng cao hiệu quả xây dựng đời sống văn hóa ở huyện Lý Nhân

DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Bộ văn hóa thông tin(2000), *Diễn hình xây dựng đời sống văn hóa ở cơ sở*, NXB văn hóa thông tin, Hà Nội.
2. Bộ văn hóa thông tin(2005), *Chương trình mục tiêu quốc gia về văn hoá giai đoạn 2006-2010*, Hà Nội.
3. Bộ văn hóa thông tin, Cục văn hóa thông tin cơ sở- *Một số vấn đề về phòng chống tội phạm trong công tác xây dựng đời sống văn hóa ở cơ sở*, Hà Nội 2007.
4. Bộ văn hóa thông tin, Cục văn hóa cơ sở- *Tạp chí xây dựng đời sống văn hóa cơ sở*(số 12, từ 01-15/6/2006).
5. Ban tư tưởng văn hóa Trung ương(2004), *Xây dựng môi trường văn hóa*, NXB văn hóa thông tin, Hà Nội.
6. *Diễn hình xây dựng đời sống văn hóa ở cơ sở*(2004), Bộ Văn hóa thông tin, Hà Nội.
7. Cục văn hóa thông tin cơ sở(2000), *Hỏi đáp xây dựng làng văn hóa, gia đình văn hóa, nếp sống văn hóa*, NXB Thanh Niên.
8. Một số văn bản của Trung ương, của Tỉnh, của huyện về xây dựng đời sống văn hóa, về phong trào toàn dân đoàn kết xây dựng đời sống văn hóa.
9. Tỉnh ủy- HĐND- UBND tỉnh Hà Nam(2005), *Dur địa chí Hà Nam*, Nxb Khoa học xã hội.
10. Tỉnh ủy Hà Nam(2005), “ *Nghị quyết Đại hội đại biểu Đảng bộ tỉnh Hà Nam lần thứ XVII*”.
11. Nguyễn Hữu Thức(2005), *Về văn hóa và xây dựng đời sống văn hóa*, NXB Chính trị quốc gia, Hà Nội.

12. Phạm Duy Đức(Chủ biên) (2010) *Thành tựu trong xây dựng đời sống văn hóa cơ sở và phát triển văn hóa Việt Nam 25 năm đổi mới (1986-2010)*, Nxb Chính trị quốc gia.

13. Trung Đông(2002), *Để có một phong trào toàn dân đoàn kết xây dựng đời sống văn hóa*, Viện văn hóa và NXB văn hóa thông tin, Hà Nội.

14. Trần Văn Bính(2007), *Giáo trình lý luận văn hóa và đường lối văn hóa của Đảng Cộng sản Việt Nam*, Nxb LLCT , Hà Nội.

15. *Tài liệu Hội nghị xây dựng đời sống văn hóa các tỉnh duyên hải phía Bắc(2004)*, Bộ Văn hóa thông tin.

Trang web

www.google.com.vn

www.Hanam.gov.vn